

N:o 10.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 8 mars 1892.
 — — — — — Andra Kammaren den 8 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt framställning angående formen för vissa vexelmåls behandling.

(Lagutskottets utlåtande n:o 14.)

Till Konungen.

I sin till sistlidne Riksdag afgifna embetsberättelse omförmälde justitieombudsmannen, hurusom han iakttagit, att i fråga om sådana från öfverexekutorer fullföljda skuldfordringsmål, der lagsökningen grundades på vexelfordran, helt olika meningar gjort sig gällande inom rikets hofrätter. Genom redogörelse för åtskilliga af hofrätterna meddelade utslag visades, att flera divisioner i svea hofrätt och de båda divisioner, af hvilka hofrätten öfver Skåne och Blekinge bestode, ansåge öfverexekutorerne vara behörige att upptaga och pröfva mål af nämnda beskaffenhet, men att deremot en division af svea hofrätt samt de flesta divisioner inom göta hofrätt förklarade, att öfverexekutorerne icke vore behörige att handlägga dessa mål och förty undanröjde öfverexekutorernes beslut.

Bih. till Riksd. Prot. 1892. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 2 Häft. (N:is 10—15.) 1

I nämnda berättelse framlades också de skäl, som efter justitieombudsmannens förmenande talade för, att enligt nu gällande lag öfverexekutorerna borde anses ega att till pröfning upptaga lagsökningar, grundade på vexlar. Vidare erinrades om de olägenheter, hvilka i följd af berörda helt olika praxis redan uppkommit och sannolikt skulle ökas i den mån praxis hos öfverexekutorerna blefve lika ojemn som hos hofrätterna. Då genom 192 § utsökningslagen stadgats, att hofrätts utslag i skuldfordringsmål ej finge öfverklagas, och något prejudikat från högsta domstolen således ej vore att förvänta för bringande af enhet i behandlingen af mål af nämnda slag, ansåge justitieombudsmannen, att enhet ej stode att vinna på annat sätt än genom en lagförklaring.

Af sådan anledning och då 12 § utsökningslagen bestämde i fråga om hvilka fordringar lagsökning finge ega rum hos öfverexekutor, hemställde justitieombudsmannen, att Riksdagen måtte antaga ett förslag till lagförklaring derom, att 12 § utsökningslagen egde tillämpning jemväl på fordran, som grundade sig på vaxel.

Denna framställning lyckades emellertid icke i den form, hvarens densamma då förelåg, tillvinna sig Riksdagens bifall.

Under diskussionen i ämnet visade sig meningarne inom Riksdagen ganska delade. De allra fleste talarne omfattade dock den åsigt, att öfverexekutor egde pröfva lagsökningsmål, der fordran grundades på vaxel. Huruvida sådan pröfning kunde afse kraf, rigtadt mot hvilken vaxelgäldenär som helst eller allenast mot acceptant, var emellertid äfven föremål för meningsskiljaktigheter. Talare uppträdde till förmån för båda meningarna, men det synes såsom skulle flertalet anslutit sig till den åsigt, att hos öfverexekutor lagsökning på grund af vaxel ej borde ega rum mot annan gäldenär än acceptanten. Frågor om öfriga vaxelgäldenärers betalningsskyldighet skulle uteslutande tillhöra domstol.

I sin till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse erinrar justitieombudsmannen till en början om sin ofvanberörda, vid sistlidne riksdag gjorda framställning och den behandling, som inom Riksdagen kom densamma till del.

Härefter fortsätter justitieombudsmannen: »Erfarenheter från min embetsresa år 1891 bestyrka än mera, att praxis i fråga om nämnda mål är särdeles olika. Så t. ex. inhemtade jag, att Konungens befallningshafvande i Malmöhus län städse upptager lagsökningar mot acceptant, ej mot andra vaxelgäldenärer, men att, enligt hvad mig sades, både öfverexekutor i Malmö och öfverexekutor i Lund anse sig ej vara behörige att pröfva vaxelkraf ens mot acceptant. I likhet med

Konungens befallningshafvande i Malmöhus län pröfvar Konungens befallningshafvande i Östergötlands län fordringsanspråk, grundadt på vaxel, då detsamma gäller acceptanten. Men om målet fullföljes till göta hofrätt, blir Konungens befallningshafvandes utslag af hofrätten undanröjdt på den grund, att Konungens befallningshafvande ej egt att befatta sig med fordringsanspråket. I ett sådant från Konungens befallningshafvande i Östergötlands län under göta hofrätts pröfning draget mål meddelade hofrätten utslag den 2 oktober 1891 och yttrade deri, att enär vaxel icke vore att hänföra till sådant fordringsbevis, som i 12 § utsökningslagen omförmäldes, förklarade hofrätten, med stöd af 14 § i nämnda lag och med undanrödjande af öfverklagade utslaget, att Konungens befallningshafvande ej bort till pröfning upptaga den gjorda ansökan.

Detta utslag går i samma rigtning som de i min förra embetsberättelse omförmälda, af göta hofrätt meddelade utslag i dylika mål. Den olikheten förefinnes dock, att i de äldre utslagen hofrätten vanligen åberopat 5 § 1 mom. i kongl. förordningen om nya vexellagens införande m. m. den 7 maj 1880, under det att hofrätten i nämnda utslag af den 2 oktober 1891 åberopat 12 och 14 §§ utsökningslagen.

Alldeles motsatta meningar i fråga om berörda skuldfordringsmål göra sig således fortfarande gällande hos skilda myndigheter. Både med hänseende härtill och i följd af de uppmaningar, som under nämnda diskussion i kamrarne ställes till mig, anser jag mig ej böra underlåta att för Riksdagen å nyo framhålla, att åtgärder torde böra vidtagas för att bringa enhet i behandlingen af nämnda mål.

I min förra embetsberättelse erinrade jag, att det för allmänheten vore en icke oväsentlig fördel att kunna hos öfverexekutor anställa lagsökning på grund af vaxel. De flesta lagsökningarna i vaxelmål hos öfverexekutorerna gälla acceptanter. Mera sällan lär det inträffa att lagsökningarna afse andra vaxelgäldenärer, utan fordringsägarna vända sig i dylika fall vanligen till domstolarne. Orsakerna härtill torde vara dels att, såsom jag nämnt, åtskilliga öfverexekutorer blott upptaga vaxelkraf mot acceptant, dels farhågor, att fordringsanspråk mot andra vaxelgäldenärer lätt förklaras tvistigt, dels ock att lagsökning hos öfverexekutor ej skyddar mot preskription af vaxelfordran, hvarvid bör bemärkas, att preskriptionstiden i fråga om annan vaxelgäldenär än acceptanten är särdeles kort, blott sex månader från vaxelns förfallodag.

Det angelägnaste för allmänheten torde sålunda vara, att befogenheten för öfverexekutor att pröfva vaxelkraf mot acceptant blir oom-

tvistlig. När detta för det praktiska lifvet är det viktigaste, och af förutnämnda diskussion tycktes framgå, att inom Riksdagen sympatierna mest luta deråt, att, på samma gång öfverexekutorernes omförmälda befogenhet blir tydlig, det tillika bestämmes, att öfverexekutorerne icke ega att upptaga andra vaxelkraf, torde åtgärder vidtagas i nämnda riktning.»

I betraktande af de vidt skilda meningar, hvilka uttalades inom Riksdagen, då berörda fråga der förevar, syntes det dock justitieombudsmannen vanskligt att i detta omtvistade ämne framlägga ett formuleradt lagförslag, helst de brister, hvilka kunde komma att vidlåda detsamma, möjligen skulle minska utsigterna för sjelfva sakens framgång. För att emellertid i hvad på honom ankomme söka bidra till frågans lösning har justitieombudsmannen nu hemställt om aflåtande till Eders Kongl. Maj:t af en skrifvelse i ämnet med den begränsning, som detsamma i justitieombudsmannens förevarande framställning erhållit.

Såsom redan anförts, afsåg nemligen justitieombudsmannens framställning i ämnet vid sistlidne riksdag en lagförklaring af innehåll, att öfverexekutor icke vore af gällande bestämmelser förhindrad att till pröfning upptaga på vaxel grundade lagsökningar, ehvad dessa rigtades emot godkännare eller annan vaxelgäldenär. Tillika afsåg berörda framställning att genom ändring af 51 § utsökningslagen, i fråga om den exekutiva kraften af öfverexekutors utslag i vaxelmål, likställa sådant utslag med rådstufvurätts dom i dylikt mål.

I sin nu föreliggande framställning har justitieombudsmannen deremot af praktiska hänsyn velat tillförsäkra öfverexekutor ifrågavarande pröfningsrätt, allenast der lagsökning på grund af vaxel rigtas emot godkännare, och på samma gång hemställt, att andra på vaxel grundade fordringsanspråk må anhängiggöras endast vid domstol.

Riksdagen kan icke undgå att dela justitieombudsmannens uppfattning om behöfligheten af en lagstiftningsåtgärd, hvarigenom den osäkerhet och brist på enhet, som för närvarande vidlåda rättstillämpningen på ifrågavarande område, må kunna häfvas. Likaledes anser Riksdagen det vara ur praktisk synpunkt viktigast, att öfverexekutors rätt att pröfva vaxelkraf mot godkännaren varder oomtvistlig.

Hvad särskildt beträffar det fall, som i 93 § af gällande vaxellag afhandlas, nemligen att vaxelfordran preskriberats eller att vaxelrätten gått förlorad genom försummelse att företaga någon för dess bevarande föreskrifven handling (s. k. prejudicerad vaxel), innefattar bestämmelsen i nämnda lagrum derom, att det står vaxelinnehafvaren öppet att, såsom i vanligt skuldfordringsmål, hos vaxelgäldenär utsöka hvad denne till

fordringsegarens skada skulle vinna, der fordringen förfölle, ett enligt Riksdagens förmenande otvetydigt uttalande i den riktning, att öfverexekutor enligt gällande lag eger handlägga lagsökning på grund af sådan fordran, hvilken ju icke är att betrakta såsom vexelfordran i egentlig mening.

Riksdagen — som jemväl i likhet med justitieombudsmannen anser lämpligast, att frågan öfverlemnas till Eders Kongl. Maj:t, som dervid äfven får tillfälle taga i öfvervägande, huruvida enahanda verkställighet bör komma öfverexekutors utslag i vexelmål till del, som för närvarande tillkommer rådstufvurätts dom — får för den skull anhålla, det Eders Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelse derom, att hvad i förordningen om nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 7 maj 1880 är stadgadt angående rättegång i vexelmål ej utgör hinder för öfverexekutor att upptaga mål, hvori på grund af vexelfordran lagsökning anställes mot godkännare af vaxel.

Stockholm den 8 mars 1892.

Med undersätlig vördnad.